



Силабус
навчальної дисципліни
Дидактика (2 курс)
2024–2025 навчальний рік

Освітньо-професійна програма *Початкова освіта*
Спеціальність *013 Початкова освіта*
Галузь знань *01 Освіта / Педагогіка*
Рівень вищої освіти *перший*

1 Контактна інформація викладача

Викладачка	докторка педагогічних наук, професорка кафедри педагогіки Ірина Барбашова
Посилання на сайт	Персональна сторінка на сайті БДПУ: URL: https://bdpu.org.ua/faculties/fppom/structure-fppom/kaf-pedagogiky/composition-kaf-pedagogiky/barbashova/ Сторінка курсу в електронній системі MOODLE: URL: https://edu.bdpu.org/course/search.php?areaid=core_course-course&q=
Контактний телефон	+380502553760
E-mail	i.a.barbashova@gmail.com
Графік консультацій	за попередньою домовленістю

2 Опис навчальної дисципліни

Обсяг навчальної дисципліни на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна та індивідуальна робота	Звітність
4/120	20	20	80	іспит

Семестр: осінній.

Мова навчання: українська.

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

Передумови вивчення навчальної дисципліни: *прослухані курси* – «Філософія», «Психологія», «Основи педагогіки»; *базові поняття* – пізнання, суб'єкт та об'єкт пізнання, чуттєве й раціональне пізнання; психічні процеси, особистість; розвиток і формування особистості, освітній процес, заклад загальної середньої освіти.

Ключові слова: дидактика, освіта, навчання, зміст освіти, принципи і правила, методи, обладнання та засоби, форми й системи навчання, моніторинг результатів навчання, технології навчання.

Предмет навчальної дисципліни: теоретичні засади дидактики.

Метою навчальної дисципліни є формування в майбутніх фахівців здатності моделювати, реалізовувати, оцінювати і корегувати процес навчання в закладах загальної середньої освіти.

Програмні компетентності

<p><i>Загальні компетентності (ЗК)</i></p>	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК 4. Здатність працювати в команді</p>
<p><i>Фахові компетентності (ФК)</i></p>	<p>ФК 1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.</p> <p>ФК 5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти</p>

Програмні результати навчання

<p>ПРН 2</p>	<p>Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти й ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих і навчальних контекстах</p>
<p>ПРН 3</p>	<p>Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій в перебігу педагогічної діяльності в початковій школі</p>
<p>ПРН 4</p>	<p>Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів</p>
<p>ПРН 6</p>	<p>Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної та здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) і трансформувати їх у різні форми</p>
<p>ПРН 9</p>	<p>Планувати та організовувати освітній процес в початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, з дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи</p>
<p>ПРН 10</p>	<p>Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного та підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами</p>

3 Перелік тем навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1

Тема 1.1 Дидактика як галузь педагогіки

Об'єкт, предмет, завдання дидактики. Історія становлення та розвитку дидактики. Основні категорії дидактики. Система дидактичних дисциплін. Зв'язки дидактики з іншими науками.

Тема 1.2 Зміст шкільної освіти

Поняття про зміст освіти. Теорії формування змісту освіти. Вимоги до відбору змісту освіти. Стандарти освіти. Освітні програми та навчальні плани. Підручники та навчальні посібники.

Змістовий модуль 2

Тема 2.1 Сутність процесу навчання

Поняття процесу навчання. Функції процесу навчання. Структура процесу навчання. Специфіка діяльності вчителя в процесі навчання. Характеристика навчально-пізнавальної діяльності учнів. Оптимізація процесу навчання

Тема 2.2 Закономірності та принципи навчання

Закономірності процесу навчання. Закони дидактичного процесу. Принципи навчання. Характеристика принципів навчання. Правила навчання.

Змістовий модуль 3

Тема 3.1 Методи, обладнання та засоби навчання

Сутність і функції методів навчання. Прийоми навчання. Класифікація методів навчання. Характеристика методів організації та здійснення, стимулювання, контролю і самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності учнів. Вибір і поєднання методів навчання. Навчальне обладнання та засоби навчання.

Тема 3.2 Форми організації навчання

Поняття про форми організації навчання. Урок як основна форма організації навчання. Типи і структура уроків. Організація навчальної діяльності учнів на уроці. Нестандартні уроки. Позаурочні форми навчання.

Змістовий модуль 4

Тема 4.1 Моніторинг результатів навчання учнів

Сутність моніторингу результатів навчання учнів. Перевірка результатів навчання учнів. Тестування результатів навчання учнів. Оцінювання результатів навчання учнів. Облік результатів навчання учнів. Неуспішність учнів і шляхи її подолання.

Тема 4.2 Технології навчання

Поняття технології навчання. Класифікація технологій навчання. Характеристика технологій навчання (пояснювально-ілюстративного, програмованого, модульно-рейтингового, диференційованого, розвивального, особистісно орієнтованого навчання, поетапного формування розумових дій, проблемного, проєктного, STEM-навчання).

4 Політика навчальної дисципліни

Політика щодо відвідування навчальних занять. Відвідування навчальних занять (лекційних і практичних занять), контрольного заходу (екзамену) є обов'язковим. За об'єктивних обставин навчання може здійснюватися в он-лайн режимі.

Політика щодо пропусків навчальних занять. У разі пропуску навчальних занять із поважних причин здобувач має право їх відпрацювати за графіком консультацій (подати конспект лекції; навчальні й контрольні завдання, передбачені тематичними планами практичних занять).

Політика щодо підготовки здобувачів до практичних занять. Підготовка до практичних занять включає: ознайомлення із силабусом і робочою програмою навчальної дисципліни, тематичними планами практичних занять; опрацювання матеріалів лекцій, підручників, посібників, монографій, законодавчих і нормативних документів та інших рекомендованих джерел; написання плану (стислого конспекту) відповідей на питання для обговорення, виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи.

Політика щодо використання телефонів та інших електронних пристроїв. Під час проведення навчальних занять електронні пристрої мають перебувати в безшумному режимі роботи. Користування електронними пристроями в цілях, не пов'язаних із навчанням, є неприпустимим.

Політика дотримання академічної доброчесності полягає в дотриманні норм "Положення про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті": самостійно виконувати навчальні і контрольні завдання; посилаючись на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, джерела інформації.

5 Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність

Сервісні програмні засоби загального призначення (персональний комп'ютер, загальнонавчальні комп'ютерні програми й операційні системи, програмні засоби для контролю та вимірювання знань, умінь і навичок здобувачів освіти); електронні бази даних (електронні енциклопедії, підручники, посібники, довідники та словники); навчальна платформа Moodle (URL: <https://edu.bdpu.org/>).

6 Схема оцінювання

Змістовий модуль	Тема	Поточне оцінювання							Екзамен	Сума
		Теоретичне питання	Практичне завдання	Самостійна робота	Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Оцінка змістового модуля	Середній бал		
ЗМ 1	Т 1.1	8	2	2	6	10	50	50	50	100
	Т 1.2	8	2	2		10				
ЗМ 2	Т 2.1	8	2	2	6	10	50			
	Т 2.2	8	2	2		10				

ЗМ 3	Т 3.1	8	2	2	6	10	50			
	Т 3.2	8	2	2		10				
ЗМ 4	Т 4.1	8	2	2	6	10	50			
	Т 4.2	8	2	2		10				
	Т 7.2	8	2	2		10				

7 Список рекомендованих джерел:

Основні

Алексеева С. В. Дидактика в умовах інформатизації освіти. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. № 1(4). С. 25–30. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.1.4>

Аненкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О. А., Руссол В. М. Педагогіка : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2020. 567 с.

Бажміна Е. Використання ВУОД технології в освітньому процесі. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ, 2020. Вип 3. С. 27–40.

Барбашова І. Дидактика : навч. посіб. 3-тє вид. оновл. та випр. Мелітополь : Видавничий дім Мелітопольської міської друкарні, 2022. 237 с. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/485> (дата звернення: 15.08.2024).

Блудова Ю. О. Використання технології ВУОД в освітньому процесі Нової української школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 71. Т. 1. С. 92–95.

Бондар В. І. Закони та закономірності освіти і навчання. *Енциклопедія освіти / НАПН України* ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 351–352.

Васьківська Г. О. Методи навчання. *Енциклопедія освіти / НАПН України* ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 546–547.

Васьківська Г. О. Навчання. *Енциклопедія освіти / НАПН України* ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 616–617.

Васьківська Г. О. Принципи навчання. *Енциклопедія освіти / НАПН України* ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 796–797.

Васьківська Г. О. Сучасні освітні технології. *Енциклопедія освіти / НАПН України* ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 994–995.

Вишківська В. Б., Шикиринська О. В. Інтерактивні методи навчання: ознаки та особливості використання. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. № 2–3. С. 502–504.

Воробйова Л. Дальтон-план як система організації навчання у контексті вітчизняного освітньо-педагогічного дискурсу початку ХХ століття. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2019. Вип. 1. С. 23–28.

Доценко С. STEM-освіта: науковий дискурс та освітні практики. *Рідна школа*. 2021. № 3. С. 31–35.

Євсюков О. Ф. Педагогічні технології : навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2020. 228 с.

Коберник Г., Коберник О., Волошина Г. Стимулювання навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах парної та групової форм роботи на уроці. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 2(4). С. 59–66.

Кодлюк Я. П. Готовність до аналізу шкільних підручників – важлива складова професійної компетентності педагога. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах соціокультурної реальності* : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 11–12.04.2019). Тернопіль, 2019. Ч. 1. С. 276–279.

Козігора М. А. Неуспішність учнів початкової школи як педагогічна проблема. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22. Т. 1. С. 56–59. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-1.12>

Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка : підручник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2020. 372 с.

Кондратюк О. М., Толмачова І. М., Шилкунова З. І. Можливості технології розвивального навчання в контексті реалізації концепції Нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 12. Т. 1. С. 220–223.

Котик Т. М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Астон, 2020. 192 с.

Ляшенко О. І. Тест. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1007–1008.

Мальований Ю. І. Урок. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1043–1044.

Мальований Ю. І. Форми навчання в школі. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 546–547.

Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2020. 175 с.

Нова українська школа: порадник для вчителя : навч.-метод. посіб. / під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.

Нові педагогічні технології та інновації в НУШ: курс лекцій / уклад. Пушкар Н. С. Луцьк : Мажула Ю. М., 2022. 138 с.

Онопрієнко О. В. Державна підсумкова атестація як особливий вид моніторингу навчальних досягнень учнів початкової школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 73. Т.1 . С. 134–138.

Онопрієнко О. В. Дидактико-методичні засади контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2020. 400 с.

Онопрієнко О. В. Нова українська школа: інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навч.-метод посіб. Харків : Ранок, 2021. 208 с.

Осадченко І. Обґрунтування поняття «дидактична система» у контексті сучасної початкової школи. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи* : матеріали Першої Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 18.04.2019). Київ : Фенікс, 2019. С. 29–32.

Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка : навч.-метод. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 228 с.

Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»). Опорні конспекти лекцій / Т. І. Молнар. Мукачево : МДУ, 2020. 88 с. URL: <http://surl.li/kdyru> (дата звернення: 15.08.2024).

Потапенко І. STEM-освіта в початковій школі: від навчальної моделі до реального уроку / ред. О. Елькін, О. Масалітіна; упоряд. К. Ремез. Київ : EdCamp Ukraine, 2023. 300 с. URL: <http://surl.li/kstmx> (дата звернення: 15.08.2024).

Про внесення змін до методичних рекомендацій щодо заповнення Класного журналу учнів початкових класів Нової української школи : Наказ МОН України від 02.09.2020 № 1096. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1096729-20#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова КМ України від 06.10.2020 № 87-2018-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи : Наказ МОН України від 23.03.2018 № 283. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0283729-18#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21?fbclid=IwAR0z_NFJn4X_8mNpGbFBLMS4DEXkRV9NB6p0YycdN7I6S30bPJHLbsZW8EI#n12 (дата звернення: 15.08.2024).

Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова КМ України від 02.07.2020 № 1341-2011-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : Наказ МОЗ України від 09.09.2022 № 2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про затвердження типових освітніх програм для 1–2 та 3–4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України : Наказ МОН України від 12.08.2022 № 743. URL:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-osvitnih-ta-navchalnih-program-dlya-1-2-ta-3-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-ta-viznannya-takimi-sho-vtratilichinnist-deyakih-nakaziv-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini> (дата звернення: 15.08.2024).

Про затвердження Типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів початкової школи : Наказ МОН України від 07.02.2020 № 143. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0258-20#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про затвердження Типового переліку комп'ютерного обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти : Наказ МОН України від 18.05.2021 № 1440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0055-18#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про освіту : Закон України від 16.08.2024 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 16.08.2024).

Про повну загальну середню освіту : Закон України від 24.03.2024 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/463-20#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження КМ України від 22.08.2018 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) : Розпорядження КМ України від 05.08.2020 № 960-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.08.2024).

Рудницька Н. Використання диференційованого навчання на уроках математики в початковій школі. *Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі* : зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. О. О. Максимової, М. А. Федорової. Житомир : Левковець, 2019. С. 17–21.

Савченко О. Формування рефлексивної позиції молодшого школяра у навчанні. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи* : матеріали Першої Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 18.04.2019). Київ : Фенікс, 2019. С. 35–37.

Савченко О. Я. Зміст загальної середньої освіти. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 368–370.

Савченко О. Я., Лозова В. І. Дидактика. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 219–221.

Сікорський П. Педагогічні закономірності та їх роль у новій початковій школі. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 2. С. 84–94. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-84-94>

Сікорський П. І. Нова педагогіка : підручник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2021. 540 с.

Суббота Є. І. Проблеми дидактики: історичний аспект. *Наукові пошуки* : зб. наук. пр. / за ред. А. А. Сбруєвої. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. Вип. 17. С. 80–84. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/naukovi-poshuky-2020.pdf> (дата звернення: 15.08.2024).

Формувальне оцінювання в освітньому процесі початкової школи : навч.-метод. посіб. 2-ге вид. / авт.-уклад. Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 83 с.

Чекрій І. І. Особливості аналізу й оцінювання навчальних книг відповідно до рекомендацій, розроблених науковцями ЮНЕСКО. *Педагогіка та психологія: виклики і сьогодення* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 01–02.05.2020). Київ : Київська наукова організація педагогіки та психології, 2020. Ч. II. С. 28–30.

Шелестова Л., Барановська О. Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу у початковій школі : метод. посіб. Київ : Освіта, 2024. 225 с.

Додаткові

Глосарій новітньої педагогічної термінології / упоряд. І. О. Помазан, Т. М. Берест, О. В. Ільїна, Г. В. Купрікова. Харків : Вид-во НУА, 2021. 107 с.

Енциклопедія освіти / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

Козинець І. І., Шабанова Ю. О. Словник новітніх освітянських термінів і понять : довід. видання. Дніпро : НТУ ДП, 2021. 69 с.

Козубовська І. В., Повідайчик О. С. Короткий тлумачний словник психолого-педагогічних термінів. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2021. 41 с.

Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. 4-те вид., випр. і допов. Київ : Каравела, 2020. 418 с.

Репозитарій БДПУ: URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/home> (дата звернення: 15.08.2024).

Словник термінів і понять сучасної освіти / за заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/196.pdf> (дата звернення: 15.08.2024).

Вивчення навчальної дисципліни допоможе Вам якісно засвоїти основи дидактичних знань, закласти фундамент професійної підготовки. Активна участь у проведенні навчальних занять, своєчасне та якісне виконання запропонованих завдань, успішне проходження тестування є запорукою високого оцінювання результатів навчання.